

พระกริ่งปวเรศ วัดบวรนิเวศวิหาร

พระกริ่งปวเรศสุดยอดแห่งพระกริ่ง : โดย ไตรเทพ ไกรงู

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ วัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จพระ

พระสังฆราชพระองค์ที่ ๘ โปรดให้สร้างพระกริ่งปวเรศขึ้น โดยฝีมือของช่างสิบหมู่ หรือช่างหลวง ตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๘๒-๒๔๓๔ ตามประวัติมีการจัดสร้าง ๖ ครั้ง ระบุจำนวนให้ทราบเพียง ๒ ครั้ง รวมแล้วได้ ๑๒ องค์ แต่ก็สร้างเพื่อพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์เท่านั้นมีเพียงครั้งที่ ๖ เพื่อฉลองสมณศักดิ์สมเด็จพระยาปวเรศ ที่อาจสร้างแจกเป็นที่ระลึกให้ข้าราชการบริพาน พระสภานิกง ในสมัยนั้นแต่ก็ไม่ระบุจำนวนการสร้าง และก็มีหลายแบบพิมพ์ทรง

พระกริ่งปวเรศ ถือว่ามีพลังพุทธคุณภาพแรงที่สุด เริ่มมีชื่อเสียงในวงแคบๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมาถึงยุคของรัชกาลที่ ๕ พระกริ่งที่โด่งดังในอดีตล้วนแต่เป็นพระกริ่งที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ร่วมอธิษฐานจิต ในวงการพระเครื่องรางที่นับถือว่า มีอานุภาพหลังศักดิ์สิทธิ์เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักนิยมพระเครื่องปัจจุบัน มีราคาซื้อขายสูงที่สุดในประเภทพระโลหะ

<http://www.amuletheritage.com/p-4.html>

พุทธลักษณะของพระกริ่งปวเรศ เป็นรูปหล่อลอยองค์ ประทับนั่งสมาธิเพชร (วัชรसानะ) เหนืออาสนะบัลลังก์ บัวคว่ำ บัวหงาย ๒ ชั้น ชั้นละ ๗ กลีบ ฐานด้านหลัง ยี่นเล็กน้อย บัวคว่ำ บัวหงาย ชั้นละ ๑ กลีบ พระเกศแบบตุ้มหรือบัวตูม ฐานพระเมาลี ด้านหน้า ปรางค์รูป พระจันทร์ครึ่งเสี้ยว พระศกแบบตอก “รอยตุ้ตตุ้” ปราศจากไรพระศก ใต้ฐานไม่ปะกัน หรือ รอยเจาะกันสำหรับบรรจุลูกกริ่งเหมือนทั่วๆ ไป แต่กว้างนกลีกล และกว้าง (กว้าง ๑ ซม. ยาว ๑.๖ ซม.)

ประวัติการสร้างพระกริ่งปวเรศ วัดบวรนิเวศ

พระกริ่งปวเรศ วัดบวรนิเวศ สร้างครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๐๔ โดยสมเด็จพระยาปวเรศ
ทรงสร้างเพื่อทดแทนพระกริ่งปวเรศทองคำที่หายไป เมื่อ พ.ศ.๒๔๐๓ ในพระราชพิธีมรุธา
ภิเษกและพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ (ร.๔) และ ขณะรัชกาลที่ ๕
พระชนมายุ ๙ พระชันษา เพื่อใช้ในพระราชพิธีเจริญน้ำพระพุทธมนต์ พิธีรับพระสุพรรณบัฏ
(พระราชนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ หน้า ๕๐-๕๑) จำนวนการสร้าง ๓ องค์

การสร้างครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ.๒๔๐๙ ในหนังสือตำนานวัดบวรนิเวศ หน้า ๑๔๗ บันทึกไว้ว่า
สร้างเพื่อถวายรัชกาลที่ ๔ ในพระราชพิธีที่รัชกาลที่ ๕ ทรงผนวชเป็นสามเณร เป็นที่ระลึก
ถวายรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ จำนวนการสร้าง ๙ องค์ ในปีนั้นกำลังของปีตกลเลข ๙ พอดี

การสร้างครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๑ ในพระราชนิพนธ์พงศาวดาร ร.๕ หน้า ๓๐-๓๔, หน้า
๔๗, และพระราชพิธีโสกันต์ หน้า ๕๔-๕๕ บันทึกไว้ว่า สร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์ถวายรัชกาลที่ ๕
พระชนมายุ ๑๕ พระชันษา ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ขึ้นครองราชย์สมบัติ โดยมีผู้สำเร็จ
ราชการเจ้าพระยาสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) กริ่งรุ่นนี้ไม่มีเส้นพระศก และไม่มีส่วนผสมของ
เนื้อพระพุทธรูปชินสีห์แบบครั้งที่ ๑ และ ๒ เป็นเนื้อสัมฤทธิ์ มี ๓ ชนิด เนื้อสัมฤทธิ์เดช ออกสี
แดงแก่ อ่อน, เนื้อสัมฤทธิ์โชติ ออกสีขาว หรือขาวจัด เนื้อสัมฤทธิ์เดช ออกสีเหลือง ส่วน
จำนวนการสร้างไม่ได้กล่าวไว้

การสร้างครั้งที่ ๔ เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๖ ในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.
๒๔๑๑-พ.ศ. ๒๔๑๖ คณะกรรมการเผยแพร่เอกสารประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

จัดพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ.๒๕๑๖ หน้า ๑๒๑-๑๒๙ บันทึกไว้ว่า รัชกาลที่ ๕ ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ และบรมราชาภิเษกครองราชย์เป็นครั้งที่ ๒ กริ่งรุ่นนี้ไม่มีการบรรจุลูกกริ่งไว้ กรมพระยาปวเรศ ทรงออกแบบเป็น ๒ แบบ หล่อในคราวเดียวกัน เพื่อทรงถวายในพระราชพิธีทรงผนวช และบรมราชาภิเษกขึ้นครองราชย์สมบัติ สันนิษฐานว่าเป็นกริ่งในแก่งจันอยู่ที่วัดบวรนิเวศ ส่วนจำนวนการสร้างไม่ได้กล่าวไว้

การสร้างครั้งที่ ๕ เมื่อ พ.ศ.๒๔๒๖ ในบันทึก สงครามปราบฮ่อสมัย ร.๕ ม.ร.ว.แสงโสม เกษมศรี ประวัติศาสตร์ไทย ปี ๒๕๐๓ ระบุว่า เรียกกริ่งปราบฮ่อ ร.๕ กรมพระยาปวเรศไม่ได้เป็นผู้ออกแบบ ช่างสิบหมู่และโหรหลวงเป็นผู้ออกแบบ ลักษณะ “ปราบฮ่อ” อยู่บนฐานชั้น ๒ ติดกับพระโสณี (ตะโพก) ด้านหลัง “ร.๕” ตัว “ร” หล่อติดระหว่างกลางฐาน ๑ และ ๒ ด้านซ้ายของกลีบบัวหลัง เลข “๕” หล่อติดแนวเดียวกันทางด้านขวาของกลีบบัวหลัง จำนวนการสร้างไม่ได้กล่าวไว้

สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์

พระองค์ที่ 13 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร

การสร้างครั้งที่ ๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ ในบรรณานุกรมหอสมุดแห่งชาติ มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้า ๕ วรรค ๒ บันทึกไว้ว่า กรมพระยาปวเรศไม่ได้ออกแบบ จัดสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์ทรงได้รับมหาสมณุตมาภิเษก ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๘ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ออกแบบโดยช่างสิบหมู่ กรมวงศานวงศ์ และไวยาว์ชกรวัดบวรนิเวศ สมัยนั้นจึงมีหลายแบบพิมพ์ทรง บางแบบใช้แม่พิมพ์เก่าก็มี โลหะก็ไม่เหมือนกัน บางองค์ก็แบบพิมพ์ใหม่ รวมทั้งที่อยู่ในชั้นน้ำมนต์ และยอดไม้เท้าของพระองค์ท่าน จำนวนการสร้างไม่ได้กล่าวไว้ (กริ๊งรุ่นนี้วัดสุทัศน์ได้จัดสร้างขึ้นในปี ๒๔๔๓ เรียก “พระกริ๊งคู่แฝด” จะต่างกันตรงออกกริ๊ง)

สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เคยมีดำรัสถึงเรื่องพระกริ๊งปวเรศนี้ว่า ตำราการสร้างพระกริ๊งและตำรามงคลโลหะ ที่มีมาแต่โบราณสืบค้นได้ถึงสมัยสมเด็จพระพนรัตน์วัดป่าแก้ว

ในขณะที่ พ.อ.ผจญ กิตติประวัติ หรือ อ.ตรีรัมย์ปวย อาจารย์ตรีรัมย์ปวย ผู้ขนานนาม "พระเครื่องชุดเบญจภาคี" ได้กล่าวถึงเรื่องพระกริ่งปวเรศไว้ดังนี้ "พระกริ่งปวเรศที่คนโบราณเขานิยมกันนั้น มีอยู่เนื้อเดียว คือเนื้อนวโลหะผิวกลับดำ เมื่อขัดเนื้อในจะเป็นสีจำปาเทศ และเมื่อทิ้งไว้ถูกกับอากาศจะกลับดำอีกครั้งหนึ่งในเวลาไม่นานพระกริ่งปวเรศ เป็นพระกริ่งเนื้อนวะกลับดำ ถ้าผิวของเนื้อโดนสัมผัสจะเห็นเนื้อในเป็นสีนาค หรือ อ.นิรันตร์ แดงวิจิตร (อ.หนูอดีตนักแต่งพระกริ่งชื่อดังชั้นครู) จะเรียกว่า "สีมันเทศ"

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ แม้จะมีการประมาณว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ จะสร้างพระกริ่งปวเรศประมาณ ๓๐ องค์ แต่กลับมีผู้ครอบครองพระกริ่งปวเรศที่ยืนยันว่าเป็นของแท้มากถึงหลักร้อยองค์ ทั้งนี้ หากไล่เรียงจำนวนผู้ครอบครองพระกริ่งปวเรศในปัจจุบันมีมากกว่า ๑๐๐ องค์ แต่ละคนล้วนคุยว่าเป็นของแท้ทุกองค์

การเช่าซื้อพระกริ่งปวเรศถือว่าเป็นตำนานเพราะนานๆ ครั้งจะมีการซอกันสักครั้งคือ เมื่อ ๒๐ ปีก่อน มีเด็กนำมาขายในตลาดพระเครื่องท่านพระจันทร์ แต่ปรากฏว่าขายผิดราคา ภายหลังจึงมีการแจ้งความว่าพระถูกขโมยมาจึงมีการไถ่คืน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยเหตุที่พระนี้มีราคาแพงอยู่ในหลักสิบล้านบาท ทุกครั้งที่มีการเช่าซื้อเปลี่ยนมือ การเช่าซื้อพระกริ่งปวเรศ ส่วนใหญ่จะมีการพิสูจน์ด้วยการไปวางบนบล็อกลินเผาด้านหลัง ที่อยู่ในวัดบวรว่าพอดีกับเบี้ยหรือไม่ รวมทั้งเปรียบเทียบกับองค์จริงของวัดทุกครั้งไป

นอกจากนี้แล้วเรื่องการออกใบรับรองพระกริ่งปวเรศนั้น เป็นเรื่องที่สร้างความปวดหัวให้สมาคมพระเครื่องพระบูชาไทยอยู่ไม่น้อย เพราะพระแต่ละองค์ล้วนอยู่ในความครอบครองของผู้หลักผู้ใหญ่ และมหาเศรษฐีระดับร้อยล้านทั้งสิ้น ถ้าเกิดว่าผู้ครอบครองพระพร้อมใจกันไปให้สมาคมออกใบรับรองไม่รู้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

รูปหล่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

<http://www.amuletheritage.com/p-10.html>

พระกริ่งปวเรศ พิมพ์พิเศษ วัดบวรนิเวศ

พุทธลักษณะของพระกริ่งพิมพ์นี้งดงาม องค์พระประทับนั่ง ปางมารวิชัย สมาธิเพชร พระหัตถ์ซ้ายทรงวชิระหรือหม้อน้ำมนต์ เป็นแม่พิมพ์แบบไม่ประกบไม่มีรอยประกบด้านข้าง องค์พระค่อนข้างเพรียวยาว พระนลาฏตอกตุ้ดตุ้ ฐานที่ประทับเป็นกลีบบัวคว่ำบัวหงายสองชั้น ชั้นละ 9 กลีบ ด้านหลังไม่มีกลีบบัว พระกริ่งพิมพ์พิเศษพิมพ์นี้เป็นต้นแบบของพระกริ่งที่หลายวัดจัดสร้างขึ้นในภายหลัง อาทิเช่น พระกริ่งวัดช้างไห้

พระกริ่งปวเรศ พิมพ์พิเศษ วัดบวรนิเวศ

<http://www.amuletheritage.com/p-4.html>

พระกริ่งปวเรศ พิมพ์พิเศษ วัดบวรนิเวศ

พระกริ่งปวเรศองค์ใหญ่ วัดบวรนิเวศ

<http://www.amuletheritage.com/p-10.html>

พระกริ่งปวเรศองค์ใหญ่ วัดบวรนิเวศ

พระกริ่งปวเรศองค์ใหญ่ วัดบวรนิเวศ

ที่มา : ไตรเทพ ไกรงู, หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ฉบับวันอังคารที่ 16 กรกฎาคม 2556,
พระกริ่งปวเรศสุดยอดแห่งพระกริ่ง.

Amuletheritage, <http://www.amuletheritage.com/> , ภาพพระกริ่งและ
พระบูชาปวเรศ.

amuletheritage.com